

a nobis per omnem Hispaniam, atque Galliam conservetur, etc. Et similiter in Concil. Milevi., cap. 12, prohibentur dici in Ecclesia orationes, quae per Concilium approbatæ non fuerint; idem in Concil. Bracharen. I, cap. 19, cap. Placuit, d. 12.

13. *Objectio contra traditam doctrinam.* — Respondet objectioni, ac statuitur officium Ecclesiasticum substantialiter esse unum in tota Ecclesia. — Dices, ex his decretis potius inferri posse, non esse has orationes communes totius universalis Ecclesiae, sed unamquamque Ecclesiam vel congregationem proprio utentem officio pro se communiter orare. Nam, licet objective unaquæque oret pro omnibus, et privatæ etiam orationes possint et debeant esse communes, ut Cyprianus docet in initio expositionis Orationis Dominicæ, nihilominus videtur unaquæque Ecclesia suo nomine specialiter orare per ministros suos, cum proprium officium unaquæque sibi designet et approbet, quo sui ministri uti debeat, ut ex Decretis citatis constat. Respondeo imprimis, totum ecclesiasticum officium, quo Ecclesia Catholica utitur, substantialiter esse unum, id est, ex eadem materia proxima, ut sic dicam, et eisdem partibus principalibus constans, ut ex dicendis patebit; idque satis esse ut tota hæc Ecclesia deprecatio una sit, et in persona totius Ecclesiae universalis fundatur, licet in aliquibus accidentalibus et minoribus ritibus sit aliqua varietas, quæ unitatem non minuit in corpore mystico, sed ornat potius. Deinde dico, hanc ipsam varietatem ita esse permittam in Ecclesia, maxime in hoc officio divino, ut ejusdem Ecclesiae auctoritate et suprema potestate tacite vel expresse sit approbanda. Per se enim pertinet ad Apostolicam Sedem hos ritus præscribere, si universales sint pro tota Ecclesia, vel approbare particulares et proprios aliquarum nationum seu Ecclesiarum; interdum vero tacitam approbationem indicat consuetudo, vel traditio particularis alicujus Ecclesiae tolerata a Pontifice illam non ignorantibus. Nunc autem de hac re habemus expressam Ecclesiae declarationem, et quasi institutionem a Pio V in Bulla breviarii tradita, et a Clement. VIII recognita et confirmata, ut infra suo loco videbimus. Est ergo hoc officium vere commune et Ecclesiasticum, ac de se universale, unde etiam canonicum dicitur, quia juxta regulam ab Ecclesia approbatam celebratur.

CAPUT II.

UTRUM MATERIA PROXIMA, EX QUA DIVINUM OFFICIUM COMPOSITUR, CONVENIENS SIT?

1. *Quæ et quotplex sit materia orationis vocalis.* — Materiam orationis vocalis nunc appellamus, verba ipsa quæ ad precandum assumimus; nam licet res postulata vel significata per verba, esse debeat materia circa quam mens orantis præcipue versetur, tamen oratio ipsa, quatenus vocalis est, ex vocibus ipsis, quatenus tales res vel affectus significant, componitur. Unde certum est ad substantiam, et honestatem orationis maxime pertinere, ut hæc materia sit ad divinum cultum et ad finem orationis accommodata, ut ex dictis in superiori libro constat; et ideo hoc maxime ostendendum est de materia, ex qua divinum officium compositur, ut a calumniis hæreticorum illud defendamus, et aliquam ejus intelligentiam Catholicis proponamus. Sunt autem proxima materia hujus officii partes illæ quasi heterogeneæ, ut sic dicam, ex quibus rite ordinatis tale officium componitur, et in Breviario Romano hæc specialiter numerantur: psalmi, cantica, hymni, lectiones, responsoria, versiculi, benedictiones, absolutiones, capitula, invitatorium, antiphonæ, collectæ, seu orationes ecclesiasticæ, oratio Dominicæ et Angelica, antiphonæ peculiares pro Virgine, quæ sunt quasi salutationes ejus, cum aliqua oratione ad Deum adjuncta, ac denique Symbolum fidei; ex his enim omnibus recte ordinatis, totum officium divinum et ecclesiasticum componitur.

2. *Referatur illorum error, qui materiam orationis vocalis mutilabant, quasi oporteret omnem debere esse canonicanam.* — Potest ergo imprimis referri error reprehendens hanc materiam ea ex parte, qua ab hominibus confecta est. Qui error adeo antiquus est, ut referat Euseb., l. 7 Histor., c. 24, alias 26, Paulum Samosatenum, Psalms, qui ad Domini nostri Jesus Christi gloriam decantari in Ecclesia solent, tanquam novos, et a viris recentioris memoria editos, explosisse. Ubi sine dubio non loquitur de psalmis Davidicis, sed de ecclesiasticis hymnis; nam Psalmi Davidici nec novi, nec ab hominibus spiritu humano compositi, reputari potuerunt. Videtur ergo ille Paulus rejecisse hymnos alios ab ecclesiasticis viris compositos; non tamen illos abstulit, quia ab hominibus erant compositi, sed solum ex ma-

CAP. II. DE MATERIA PROXIMA EX QUA DIVINUM OFFICIUM COMPOSITUR.

271

litia et ambitione; abstulit enim hymnos, qui in Christi laudem erant compositi, ut in suam laudem inanes cantilenas in Ecclesiam introduceret, ut Eusebius refert. Alii vero, quorum tacitis nominibus in Concilio Toletan. IV, capit. 41, mentio fit, hymnos rejiciebant, eo quod de Scripturis canonicas non essent, nec apostolica traditione haberentur. Itaque volebant illi materiam totam hujus orationis esse debere canonicanam, id est, in sacra Scriptura contentam, vel apostolica traditione ita approbatam, ut infallibilem contineat auctoritatem. Non invenio autem proprium hujus erroris auctorem, qui ex hac parte hoc sacrum officium reprehenderit. Nam licet Waldens., lib. 3 de Sacr., c. 20 et seq., et Ill. Bellarm., tom. 3, lib. 4 de Bonis oper., cap. 12; Peltan., lib. 3 de Tribus bon. oper., cap. 8, et alii, referant Wiclephum, Lutherum, et alios novos haereticos reprehendisse et abrogasse ritum ecclesiasticum deprecandi, non tamen referunt ob defectum in materia ejus inventum illud calumniatos fuisse, sed aliis titulis, quibus postea respondebimus.

3. *Prima ratio propositæ sententiæ.* — Videatur autem sententia illa habere quamdam speciem pietatis, quia officium, quod auctoritate totius Ecclesiae publice canitur, constare debet veritate infallibili, quia valde incongruum est ut universa Ecclesia approbet ad laudandum et colendum Deum falsitatem aliquam; ergo nulla pars in tali officio admitti debet, in quo possit misceri falsitas; nam, si talia sunt verba ut falsa esse possint, saepè etiam erunt falsa; ergo ut divinum officium infallibilem veritatem contineat, oportet ut solum ex Scriptura canonica constet, vel traditione apostolica, quæ Scripturæ æquivalet infallibilitate. Confirmatur, nam experientia comperit est, in lectionibus historicis multa referri non solum incerta, sed interdum falsa, cuius signum est, quia quod in uno tempore approbatur, reprobatur in altero. Similiter in homiliis, quæ ex Sanctis Patribus leguntur, saepè continentur expositiones Scripturæ incertæ, vel etiam minus vera; saepè etiam nonnullæ sententiæ, quæ alias frequentius non probantur, nec recipiuntur; illud autem videtur contra decentiam divini officii; ergo ad hoc evitandum, solum ex divina Scriptura lectiones essent sumendæ, prout statutum videtur in Concil. Laod., cap. 59; eademque ratio est de cæteris partibus, ut videtur etiam ordinatum in Concil. Brachar. I, c. 3.

4. Aliunde possumus contra hanc mate-

riam argumentari, quia multa continet, quæ ad munus orandi non pertinent; ergo incongrue ad materiam divini officii assumuntur, cum totum officium tantum ad orandum Deum ordinetur. Antecedens declaratur, quia juxta doctrinam Pauli, 1 Timot. 2, oratio, præsertim publica, solum ex illis partibus constare debet, quæ vel ad orationem, et elevationem mentis in Deum, vel ad obsecrationem et instantiam, seu rationem deprecandi, vel ad postulationem et petitionem ipsam, vel ad gratiarum actionem, quæ laudem Dei comprehendit, pertineant. At multa in hoc officio continentur, quæ ad nullam ex his partibus pertinent. Imprimis historiæ, præsertim humanæ de vitiis Sanctorum, deinde multæ lectiones Scripturæ et Sanctorum, que ad instructionem ei doctrinam sunt optimæ, ad orationem autem non deserviunt; inepte ergo pro materia orationis, et depreciationis assumuntur. Opus enim orationis longe diversum est ab opere legendi, vel addiscendi, aut refricandi memoriam; hic autem unum cum alio confunditur, et ex utroque unum coagentari videtur.

5. *Secunda ratio ex Christi Domini consilio, Matt. 6, desumpta.* — Roboratur Eccles. 7. — Denique vanitas orationis incusat. — Tertio contra hanc materiam objici potest Christi mandatum, Math. 6: *In oratione nolite multum loqui;* nam in hoc officio nimia videtur esse loquacitas, non solum quia satis grave est (unde etiam ex parte materiæ in quantitate videtur excedere), sed etiam quia in eo multæ flunt repetitiones. Quæ videntur etiam esse contra consilium Sapientis, Eccles. 7: *Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et ne iteres verbum in oratione tua.* Accedit, quod hæc materia nimis varia est et multiplex, quod etiam videtur esse incongruum, quia vocalis oratio ad hoc potissimum ordinari debet, ut mentis attentionem et devotionem promoveat; hæc autem tanta varietas distrahit potius mentem. Nec satis est respondere, totam illam varietatem esse intra latitudinem piarum cogitationum orationi deservientium; nam, licet inde possit a malitia excusari, non tamen ab incongruitate, et impedimento devotionis; quia, ut devotio augeatur, imo ut sit efficax, et fructuosa, oportet ut in eodem affectu perduret et augeatur, atque confirmetur; ad hoc autem necesse est ut verba ipsa orationis eundem affectum excitent, et cogitationes offerant, quæ ad illum eundem pertineant, quod non fit per tam variam et multiplicem materiam.

6. *Unica assertio : omnes partes materiae orationis vocalis sunt aptissimae, et sancte et prudenter ad componendum assumptae.* — Dicendum nihilominus est, omnes illas partes materiae, ex quibus divinum officium constat, aptissimas esse, et sancte ac prudenter fuisse ad hoc divinum officium componendum assumptas. Hanc assertionem simpliciter acceptam, et quoad illas partes in genere (ut ita dicam) sumptam, tanquam de fide tenendam censeo; et quoad minutissimas etiam partes censeo esse tam certam, ut sine gravi temeritate negari non possit. Et imprimis ad hoc probandum sufficit universalis Ecclesiæ auctoritas, quæ consuetudine et traditione illas omnes partes probavit; nam, ut supra ex Augustino dicebam: *Contra universam Ecclesiam consuetudinem disputare insolentissima insaniam est.*

7. *Probatur secundo ex testimoniosis D. Paul.* — Deinde, partes illæ habent magnum fundamentum in Paulo, 1. Corinth., ubi late loquitur de orationibus publice in Ecclesia fundendis, et de laudibus Dei, et gratiarum actionibus, illas distinguens a doctrina, et prophetia, seu concione, et interpretatione Scripturarum; unde postea concludit: *Quid ergo est, fratres? Cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, Apocalypsim (id est, revelationem) habet, linguam habet, interpretationem habet, omnia ad ædificationem fiant.* Et in fine iterum concludit: *Itaque, fratres, æmulamini prophetare, et loqui linguis nolite prohibere (utique ad laudandum Deum), omnia autem honeste et secundum ordinem fiant.* Approbat ergo usum Ecclesiæ, qui jam tunc erat publice colendi Deum in Ecclesiæ conventu per varios Psalmos, et devotas orationes, dummodo omnia ad ædificationem, et honeste fierent. Hoc etiam optime fundatur in locis supra tractatis, ad Ephes. 5, et ad Colos. 3, ubi admonet fideles, ut Deum glorificant in hymnis et psalmis, et cantis spiritualibus. Deinde illud etiam ad Tim. 2: *Obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, induci potest juxta quamdam piam expositionem, quam indicavit Waldens.* supra, c. 20, exponens verbum illud *fieri*, ut non solum significet idem quod proferri in oratione, seu fundi, aut precari; sed significet componi et in certam formam redigi. Juxta quem sensum monet Paulus, ut fiant in Ecclesia variæ orationes, vel precationum formulæ, quarum aliæ orationes dicantur, ut sunt collectæ;

aliæ postulationes, ut litaniae; aliæ obsecrations, ut sunt etiam in litanis posteriores precationes; *Per passionem tuam, etc.*; aliæ gratiarum actiones, ut hymnus, *Te Deum laudamus*, et similia cantica. Quam interpretationem sumit ex Concil. Tolet. IV, c. 11, cuius sententiam infra referemus.

8. *Probatur tertio inductione.* — Tertio protest hæc veritas ostendi discurrendo per singulas partes, et uniuscujusque antiquitatem et probitatem indicando, quod breviter faciemus, quantum satis sit ad scholasticum institutum, et ad hujus operis complementum, quia multi alii diligentissime in ea re laborarunt. Potissime vero Bellar., d. lib. 1, cap. 14 et 15; et Duran., lib. 3 de Ritib., a cap. 13 usque ad 20; et ex antiquioribus, Isidor. lib. 1 de Ecclesiast. offic.; Amalar. Fortun., lib. 4 de eisdem; Alcuin., lib. de eisdem offic., et Raban., lib. 2 de Just. Clericor.; præcipue vero dicemus de quatuor primis partibus; cæteras vero percurremus.

9. *De Psalmodia, quæ est prima orationis vocalis pars.* — Prima ergo pars divini officii est psalmodia, quæ in se summae auctoritatis est, cum sit Scriptura canonica veteris Testamenti. Nec enim alii psalmi in officiis ecclesiasticis permittendi sunt, ut constat ex usu Ecclesiæ, et expresse est declaratum in Conc. Laodic., cap. 59: *Quod non oporteat (inquit) plebeios psalmos in Ecclesia cantare; et in Conc. Brachar. I, cap. 30, omnino prohibentur recitari in Ecclesia psalmi non canonici.* Quod intelligendum est tantum de propriis psalmis, non de aliis canticis, vel hymnis, ut mox dicemus. Hic autem usus recitandi psalmos Davidicos in Ecclesia antiquissimus est, ut ex eisdem Conciliis probatur, et ex Dion., cap. 3 de Cœlesti Hierarch., ubi initium celebrandi missam hinc sumi dicit, quod sacerdos conversus ad divinam aram, psalmos canere incipit, cantantque cum eo omnes ecclesiastici ordines; et infra sic inquit: *Sacra psalmorum modulatio, quæ omnibus fere pontificis mysteriis essentiæ instar, et necessario adhibetur, ab eo quod sanctitate omnibus præstat, abesse non debuit.* Ubi expendo verbum illud, *essentiæ instar*; nam revera quasi basis et substantia hujus divini officii sunt psalmi; reliqua vero adduntur, quasi ad ornatum et complementum; unde eleganter Chrysost., hom. 6 de Poenit., admiratur: *Cujus rei gratia præcatrices veteris Testimenti novique Scripturis, librum David sic adamant omnes Christiani, atque hunc solum ore voluerunt versari;* et in-

fra: *Omnes enim hunc odoriferi unguenti loco circumserimus ore; in ecclesiis pernoctantibus primus et norissimus et medius est David. Diluculo queruntur hymnorum modulationes, et primus, et medius, et norissimus est David; si pause in funeralibus, et primus, et medius, et norissimus est David, etc.*, quæ elegantissime prosequitur. Et tandem rationem reddit, quia in psalmis omnes perfectissimæ orationis affectus inveniuntur, et omnis generis petitio-nes omnibus statibus accommodatae, peccatoribus, justis, incipientibus, proficientibus, et perfectis, laudationes, et gratiarum actiones Dei mirabiles, affectus compunctionis, et amoris ardentissimi, et supremæ contemplationis, et unionis cum Deo, et præsertim frequens recognitio humanæ fragilitatis, et necessitatis divini auxilii, ejusque postulatio. Hinc dixit Basilius, in Procœm. ad homil. in Psalmos, unum Psalmorum librum omnia in se complecti: *Historicam continet narrationem, leges sancit ritus sanctius instituenda, bona omnis doctrinæ uberrimum quoddam est et commune promptuarium;* et infra: *Idque cum per amena quadam deductione, ac moderata jucunditate animorum, quæ et menti honestas inserat cogitationes.* Et infra hinc colligit, et egrégie describit psalmi seu psalmodie utilitatem, eamque dicit esse *vocem Ecclesiae, quæ festos illustrios reddit, ac perfundit gaudio.* Plura-que infra de canto agentes afferemus.

10. *Quare psalmi Gloria patri, etc., finiuntur, et quam antiquus hic mos in Ecclesia.* — Quoniam vero Psalmorum usus antiquior est quam lex gratiæ, ut propriam ejus perfectiōnem participaret, et ita fieret psalmus (ut ita dicam) consummatus, non sine speciali Dei providentia factum est, ut ex institutione Ecclesiæ in fine uniuscujusque psalmi adderetur Trinitatis confessio et glorificatio per illa verba: *Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.* Quæ quidem verba antiquissima sunt; nam illorum facit mentionem Athanasius, libr. de Virgin., ubi virginem instituit, ut surgens a mensa gratias agat, trinis vicibus dicens: *Miserator, et misericors Dominus escam dedit timentibus se, Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.* Et has videtur intelligere nomine glorificationum, cum ibidem ait: *Serva ista, et fac glorificationes in mensa, eritque tibi cibus et potus sanctificatus;* et ita loquitur etiam Cassianus, libr. 2 de Institut., cap. 8; et de eisdem videtur loqui Basilius, libro de Spiritu Sancto, cap. 7, cum ait, *in glorificationibus dici gloriam Patri cum Filio, in gratiarum*

Eleutherum, c. 2, qui fait fere ducentis annis post Damasum; et post centum alios annos, ejusdem consuetudinis in nostra Hispania meminit Concilium Toletanum IV, cap. 13 et 14. Præcipit tamen illud Concilium, ut dicatur *Gloria et honor Patri*, etc.; tamen consuetudo Romana prævaluit: ibi etiam omittuntur illa verba: *Sicut erat in principio, et nunc, et semper*; solumque dicitur: *Gloria, et honor Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, in sæcula sæculorum, Amen*; tamen, ut supra retuli, Hieronymus omnia illa verba postulavit a Damaso dici in fine psalmorum, et ita institutum ab ipso est, et observandum diserte præcipitur in Concil. Vasens. II, cap. 5: *Quia non solum in Sede Apostolica, sed etiam per totum Orientem, et per totam Africam vel Italianam, propter Hereticorum astutiam, qua Dei Filium non semper cum Patre fuisse, sed a tempore cœpisse blasphemant, post Gloria Patri, etc., Sicut erat in principio dicitur. Ita et nos in universis Ecclesiis nostris faciendum decrevimus.* Denique additur in Concilio Tolet. illam glorificationem Trinitatis non solum in fine psalmorum, sed etiam in responsoriis esse dicendam, quod etiam nunc observari videmus, et in introitu missæ, qui loco psalmorum successit, ut alibi notavi; et in principio horarum, et saepe alias Ecclesia illa glorificatione uititur.

12. *De ecclesiasticis hymnis, et quæ sint auctoritatis et antiquitatis.* — Atque ex hac ipsa glorificatione prædictum Tolet. Concilium sumit argumentum ad improbandum eorum errorem, qui ecclesiasticos hymnos, eo quod essent ab Ecclesia compositi, despiciabant, inferens tanquam absurdum, inde sequi hanc glorificationem esse tollendam. Nihil ergo refert quod verba illa in Scriptura formaliter non reperiantur, cum res ipsa, et veritas, quam Ecclesia per illa verba confiteri vult, in Scriptura reperiatur. Quod enim Isai., cap. 6, vedit Seraphim cantantes, *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth*, plena est omnis terra gloria ejus, hoc ipsum canit Ecclesia dicens, *Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto*. Quod autem hæc fidei confessio et glorificatio saepius ac saepius repetatur, et in fine psalmorum, vel in aliis locis, et quod quibusdam temporibus dicatur ad ostensionem lætitiae, aliis omittatur ad ostensionem tristitiae, licet humana institutio sit, sancta est et prudens, neque potest pati calumniam, nisi apud illos hæreticos, qui veram personam Trinitatem, et æqualitatem, ac æternitatem non agnoscunt.

13. Hoc igitur ipsum de hymnis ecclesiasticis dicendum est; nam licet non sint compositi ab scriptoribus canoniceis, ut fatemur, semper tamen habent auctorem aliquem gravem, ut Ambrosium, vel Hilarium, quorum mentionem facit dictum Concilium Tolet.; et de Hilario id refert Hieronym., de Script. Eccles.; de Ambrosio, Augustinus, 1 Retract., cap. 11, et idemmet Ambros., Orat. in Auxent. de non tradendis basilicis, ubi etiam commemorat, in hymnis a se editis semper in fine additam esse glorificationem et confessionem Trinitatis, quod in cœteris hymnis servatum videmus. Rursus addit Concilium Turonic., ante mille annos celebratum, canon. 24, aliorum etiam auctorum hymnos probari in Ecclesia posse, et decantari: *Quoniam qua fide constiterint (inquit) dicindicationi non obstant*. Atque ita Ecclesia admisit hymnos a gloriose Thoma compositos, et ab aliis; et a principio Ecclesiæ fuit in illa hujusmodi hymnorum usus, ut sumitur ex Pæulo, ad Ephes. 5, et ad Coloss. 3, ubi hymnos ut distinctos ab psalmis numerat; per psalmos, Davidicos fortasse intelligens; per hymnos, sacras laudes ab aliis carmine compositas. Unde Philo, lib. de Vita contemplat., non longe a principio, de antiquis Christianis contemplativam vitam profidentibus ait: *Non solum contemplantur, sed etiam cantica et hymnos in Dei laudem componunt, vario metrorum et carminum genere, etc.*; quæ refert etiam Euseb., libr. 2 Histor., cap. 16, alias 17. Et Dion., cap. 3 de Divinis nominibus, circa finem, ait Apostolos, et cum eis Hierotheum in die funeris Beatissimæ Virginis ad præsentiam corporis ejus pro viribus laudes divinæ potentiaæ decantasse. Quod referens Niceph., lib. 2, c. 22, ait, hymnos in Dei laudem protulisse, et c. 4, mentionem fecit idem Dionysius hymnorum ab Hierotheo compositorum. Et plura ex antiquitate infra, cap. 5, afferemus.

14. *De ecclesiasticis canticis, et comparatione illorum psalmis et hymnis.* — Idem constat dicendum esse de canticis, quanquam hæc majori ex parte ex Scriptura sumpta sunt, et ita eadem est ratio de illis et de psalmis. Solum canticum, *Te Deum laudamus*, ab Ambrosio et Augustino compositum creditur, referente Dacio, lib. 1 Chronicæ, cap. 10, quod statim ab Ecclesia in officio recipi coepit; nam D. Benedict., in Regul., cap. 11, in fine matutinorum, post lectiones canticum illud dici jubet. Unde eadem ratio de illo est quæ de hymnis.

mnis. Imo in Breviario Romano non cantum, sed hymnus appellatur. Hæc enim tria, psalmus, hymnus et canticum, vix appetat in quo distinguantur, quia omnia significare vindentur orationem carmine aliquo compositam ad canendas Dei laudes, et ita interdum vindentur pro eodem sumi, præsertim canticum et hymnus, ut videre licet apud August., 9 Confession., cap. 6 et 7, et Psalm. 72, ubi ait, *Hymnum esse laudem Dei cum Cantico*. Paulus etiam, 1 Corinth 14, cum ait: *Unusquisque vestrum doctrinam habet, psalmum habet, psalmum indifferenter videtur accipere pro omni metro, quod in laudem Dei cantari potest, ut D. Thomas et alii significant. De differentia item illorum trium, psalmi, hymni et cantici, multa scribuntur ab Hieronymo et expositoriis, ad Ephes. 5; Hilar., Euthym., et aliis, in principio Psalmorum; Isidor., lib. 6 de Originib., cap. 19, et aliis scribentibus de ritibus et officiis ecclesiasticis; nihil tamen ex eis colligere possum omnino firmum, et quod vel in impositione certa, vel in propria ipsarum rerum differentia fundatum sit.*

15. *Quid hoc opere psalmus, quid canticum, hymnusque significet.* — Ideoque ad explicandam partem seu materiam ecclesiastici officii, quod ad nos pertinet, in hoc judicio sistendum, quod *psalmi* dicuntur illi tantum, qui in Scriptura continentur, et sub libro Psalmorum Davidis, sive ipse solus illum composuerit, sive non, parum enim refert ad rem præsentem. Inter quos psalmos quidam sunt historici, alii divinam laudem continent, alii gratiarum actiones; alii sunt quasi morales, continent multam doctrinam, et exhortationem ad opera virtutum. Unde non possunt coarctari ad aliquem particularem finem ex dictis, nec per illum distingui a cantis vel hymnis, nisi fortasse tanquam universale a particulari. *Canticum* vero licet interdum significet ipsam actionem canendi, tamen hic sumitur pro materia ipsa seu carmine, quod ad canendum laudes datur. Et juxta usum Romani officii, etiam es si ex Scriptura canonica, nam canticum *Te Deum laudamus* (ut notavi), potius vocatur hymnus; et licet psalmi sint etiam cantica, quia sunt carmina, quæ composta fuere ut certis instrumentis musicis decantarentur, ut erudit tractat Alphonsus Mendoza, in Quodlib., quæst. 3 positiva, numer. 7 et sequentibus, nihilominus nomen cantici accommodatum est ad significandum alia particularia cantica, ad beneficia Dei prædicanda et laudanda in specialibus occa-